

(i) Printed Pages: 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

1	0	0	1	8
---	---	---	---	---

Exam. Code :

5	0	0	1
---	---	---	---

Bachelor of Arts (FYUP) 1st Semester
(2125)

MUSIC (In all Mediums)

Paper : Hindustani Classical Music - Instrumental
MUIDSC1

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 45

Note :— Attempt **five** questions in all selecting at least **one** each from Units I to IV. Unit-V is compulsory. All questions carry equal marks.

UNIT—I

1. Write short notes on any **two** of the following :

i Sangeet

ii Naad

iii Shruti

2. What is Music? What is the Importance of Music?

UNIT—II

3. Write down the life sketch and contributions of Pt. Ravi Shankar.

4. What do you know about the Vishnu Narayan Bhatkhande Notation System?

UNIT—III

5. Describe the Classification of Instruments.
6. Explain the structure of your own Instruments.

UNIT—IV

7. Write in Notation the drut gat of Raga Bhopali with description.
8. Write in Notation the ekgun and dugun of Teen tala with description.

UNIT—V

9. Attempt any **nine** questions :
- i. How many matras are in keharva tala?
 - ii. When was V. N. Bhatkhande born?
 - iii. Which instrument did Ravi Shankar play?
 - iv. What is the definition of Alankar?
 - v. Write the pakad of Raga Bhopali.
 - vi. Write the names of any two percussion instruments.

- vii. Name the Guru of Ravi Shankar.
- viii. Who was the inventor of the notation system?
- ix. How many saptak are in music? Also, write the names.
- x. Where is the taali khali of kehrva?
- xi. Flute comes in which category of instruments?
- xii. Name the types of varna.
- xiii. What is the thata of Bhopali raga?

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- कुल पांच प्रश्न हल करें प्रत्येक यूनिट I से IV में से कम से कम एक प्रश्न करें। यूनिट-V अनिवार्य है। सभी प्रश्नों के समान अंक है।

यूनिट-I

1. निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर संक्षिप्त टिप्पणियाँ लिखें :
 - i. संगीत
 - ii. नाद
 - iii. श्रुति
2. संगीत क्या है? संगीत का महत्व क्या है?

यूनिट-II

3. पंडित रविशंकर का जीवन परिचय और योगदान लिखिए।
4. विष्णु नारायण भातखंडे संकेतन प्रणाली के बारे में आप क्या जानते हैं?

यूनिट-III

5. वाद्ययंत्रों के वर्गीकरण का वर्णन कीजिए।
6. अपने वाद्ययंत्रों की संरचना स्पष्ट कीजिए।

यूनिट-IV

7. राग भूपाली के द्रुत गत का नोटेशन वर्णन सहित लिखिए।
8. तीन ताल के एकगुण और दोगुण का नोटेशन वर्णन सहित लिखिए।

यूनिट-V

9. कोई भी नौ प्रश्न हल कीजिए :
 - i. केहरवा ताल में कितनी मात्राएँ होती हैं?
 - ii. वी. एन. भातखंडे का जन्म कब हुआ था?
 - iii. रविशंकर कौन सा वाद्य बजाते थे?
 - iv. अलंकार की परिभाषा क्या है?
 - v. राग भूपाली का पकड़ लिखिए।

- vi. ਕਿਨ੍ਹੀਂ ਦੋ ਤਾਲ ਵਾਦੀਓਂ ਕੇ ਨਾਮ ਲਿਖਿਓ।
- vii. ਰਵਿਸ਼ੰਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਨਾਮ ਬਤਾਓ।
- viii. ਸਵਰਲਿਪਿ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕੇ ਆਵਿ਷ਕਾਰਕ ਕੌਨ ਥੇ?
- ix. ਸੰਗੀਤ ਮੇਂ ਕਿਤਨੇ ਸਪਤਕ ਹੋਤੇ ਹੈਂ? ਇਸਕੇ ਅਲਾਵਾ ਨਾਮ ਲਿਖਿਓ।
- x. ਕੇਹਰਵਾ ਕੀ ਤਾਲੀ ਖਾਲੀ ਕਹਾਓ ਹੋਤੀ ਹੈ?
- xi. ਬਾੱਸੁਰੀ ਕਿਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਕੇ ਵਾਦੀਓਂ ਮੇਂ ਆਤੀ ਹੈ?
- xii. ਵਰ੍ਣ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਰੋਂ ਕੇ ਨਾਮ ਬਤਾਓ।
- xiii. ਭੂਪਾਲੀ ਰਾਗ ਕਾ ਥਾਟ ਕਯਾ ਹੈ?

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਯੂਨਿਟ I ਤੋਂ IV ਤੱਕ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੋ। ਯੂਨਿਟ V ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅੰਕ ਹਨ।

ਯੂਨਿਟ-I

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋ 'ਤੇ ਛੋਟੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
 - i. ਸੰਗੀਤ
 - ii. ਨਾਦ
 - iii. ਸ਼ਰੂਤੀ।
2. ਸੰਗੀਤ ਕੀ ਹੈ ? ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਕੀ ਹੈ ?

ਯੂਨਿਟ-II

3. ਪੰਡਿਤ ਰਵੀ ਸ਼ੰਕਰ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪਰਿਚੈ ਅਤੇ ਯੋਗਦਾਨ ਲਿਖੋ।
4. ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨਾਰਾਇਣ ਭਾਤਖੰਡੇ ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਸਿਸਟਮ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ?

ਯੂਨਿਟ-III

5. ਸਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
6. ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਸਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-IV

7. ਰਾਗ ਭੂਪਾਲੀ ਦੀ ਦੁਰੁਤ ਗਤ ਦੀ ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਵਰਣਨ ਸਮੇਤ ਲਿਖੋ।
8. ਤਿੰਨ ਤਾਲ ਦੇ ਇਕਗੁਣ ਅਤੇ ਦੁਗੁਣ ਦੀ ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਵਰਣਨ ਸਮੇਤ ਲਿਖੋ।

ਯੂਨਿਟ-V

9. ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ :
 - i. ਕੇਹਰਵਾ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਹਨ ?
 - ii. ਵੀ.ਐਨ. ਭਾਤਖੰਡੇ ਦਾ ਜਨਮ ਕਦੋਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ?
 - iii. ਰਵੀ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਕਿਹੜਾ ਸਾਜ਼ ਵਜਾਇਆ ਸੀ ?
 - iv. ਅਲੰਕਾਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕੀ ਹੈ ?
 - v. ਰਾਗ ਭੂਪਾਲੀ ਦਾ ਪਕੜ ਲਿਖੋ।
 - vi. ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋ ਪਰਕਸ਼ਨ ਸਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

- vii. ਰਵੀ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।
- viii. ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਖੋਜੀ ਕੌਣ ਸੀ ?
- ix. ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਸਪਤਕ ਹਨ ? ਨਾਲ ਹੀ, ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
- x. ਕੇਹਰਵਾ ਦੀ ਤਾਲੀ ਖਾਲੀ ਕਿੱਥੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ?
- xi. ਬੰਸਰੀ ਸਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕਿਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ?
- xii. ਵਰਣ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।
- xiii. ਭੂਪਾਲੀ ਰਾਗ ਦਾ ਥਾਟ ਕੀ ਹੈ ?